

ՀՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՍԻՆԿԱՐՈՒՐԻ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ՀԱՅԵԱՍՏԱՆԻ ՀԱՐԽԻՐԱՄԱՐՆԱԿ

ՅԱՐԱՔԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԻՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՇԵՏ

Ներկայ տարւոյ Յունվար 1 ին կը բողոքուի Սինկարուրի Հայոց Եկեղեցւոյ շինութեան հարկաւարմակը: Շահեկան կը նկատենք այս առթիւ «Սին»-ի մէջ թարգմանել հետեւեալ թղթակցութիւնը, զոր տեղւոյն պատուական ազգայիններէն Գ. Մկրտիչ Յակոբեան տուած է տեղւոյն The Straits Times թերթի Դեկտ. 13 թիւին մէջ: Անոր կը կցենք, նոյապէս, իբրեւ պատմական վաւերագիր, պատճէնը այն արձանագրութեան, որ մարմարիոնէ տախտակի մը վրայ փորագրուած, աղուցուած է նոյն սրբավայրի դասի հարաւախողմի սրահին մէջ:

Սինկարուրի բնակիչներէն քիչեր միայն գիտին թէ Hillի, Colemanի եւ Armenian պողոտաներու միացած տեղւոյն վրայ գրտնուող փոքրիկ եկեղեցին Սինկարուրի եկեղեցական ամենէն հին շէնքն է: Հայոց այս եկեղեցիին հիմնադրութեան հարիւրամեակը կը լրանայ յառաջիկայ Յունուար 1 ին:

Պէտք չէ խորհիլ թէ Սինկարուրի հայերը ստուար թիւ մը կը կազմեն. բոլոր կղզիներուն մէջ հազիւ թէ հարիւր հոգի կը հաշուուին անոնք. հայերը ցրուած են յախարհի գրեթէ բոլոր երկիրներուն մէջ բռնի տարապրութեամբ իրենց երկրէն ուրուն միակ բաժինը եղած է պատերազմ եւ հալածանք:

Թէև Սինկարուրի հիմնարկութեան ժամանակէն հոն կային քանի մը հայ վաճառականներ, սակայն Հնդկաստանի մէջ հայերը աւելի մեծ թիւով վաճառականութեան սկսած են 1497էն ստորի: Վերջին տարիներ անոնք յարաբերութիւններ ունէին Արեւելեան Հնդկաստանի Ընկերութեան հետ:

Ա. Հ. ԸՆԿ. ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Այս առթիւ շահեկան կ'ըլլայ յիշատակել թէ Ա. Հ. Ընկ.ը 1688 Յունուար 22ին հրատարակեց Սահմանագրութիւն մը որով ամենալայն ազատութիւններ կը շը-

նորհէր Ընկերութեան եւ ծայրագոյն Արեւելի մէջ գործող հայ վաճառականներուն: Սահմանագրութեան երրորդ հատուածը յայտ կուտայ թէ Ընկերութիւնը ո՛րչափ նախանձախնդիր է արեւելեան վաճառականներու հետ բարեկամական յարաբերութիւններ մշակելու մասին:

«Թէ անոնք (հայերը) ազատ են ապրիլ Ընկերութեան ունէ քաղաքի կամ կողմնի մէջ ի Հնդկաստան, եւ գնել ու վաճառել հողեր եւ տուններ. թէ անոնք կըրնան կոշուիլ քաղաքական ունէ պաշտօնի եւ աստիճանի, ճիշդ անդկլայններուն պէս: Եւ միշտ ազատ պիտի ըլլան պաշտօնու իրենց կրօնքը»:

1821էն սկսեալ, հայերը ունեցած են պաշտօնավարող քահանայ մը, յանձին արժ. Եղիազար ք.յ. Ունճեղուլիի որ կը կատարէր պաշտամունքը անհատական տան մը մէջ, John Little եւ Ընկ. ստացուածքի քովերը:

«Տասնէութս այրեր եւ տղաք, եւ հինգ կանայք եւ աղջիկներ» որոնք կը կաղմէին ամբողջ համայնքը, կը հաւաքէին ամիսը \$68 մատրան ծախուց համար եւ \$63 քահանային իւր ամսավարձ:

ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՄՈՒՄԸ

Եկեղեցւոյ յիշատակարաններուն համաձայն, եկեղեցիի մը կառուցման աւաջին դիմումը եղած է 23 Սեպտեմբեր 1825 ին, հինգ հոգիներ յանձնախումբի մը կողմէ: Իսոյց միայն 29 մարտ 1833 ին է որ դիմում կատարած է (անյաջող կերպով) Վսեմ. Սամուրը Ճօրճ Պօռնըմի, Beach փողոցին վրայ Esplanadeին դիմացը կամ Government Hillի ստորաքը Եկեղեցիի մը շինութեան համար:

Երկրորդ դիմում մը կատարուած է 23 Ապրիլ 1833 ին տուրիշ կտոր հողի մը համար՝ բուստարանական պարտէզին քովը Public Roadին դիմացը՝ որ կը կոչուի Hill Street.... որ աւագուտ ըլլալուն համար անբերրի է»:

Այս տեղ անմիջապէս կը շնորհուի եւ 1 Յունուար 1835 ին Զուղայի առաջնորդարանէն Թովմաս Վրդ. կը կատարէ եկեղեցիին հիմնարկէքը:

Պրն. G. D. Coleman շէնքին ճարտարապետն էր եւ զայն կառուց համաձայն

Հայաստանի հին եկեղեցիներու ձևին, բացի սրածայր աշտարակէն: Շէնքը արժեք ճ 5058 որ հայթայթուեցաւ Սինկաբուրի, Կալկաթայի, Ճաւայի եւ Եւրոպայի հայ գաղութներէն:

Եկեղեցին օծուեցաւ 26 Մարտ 1836ին՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչին օրը (հայ ազգային եկեղեցւոյ կազմակերպիչը եւ հայոց պաշտպան սուրբը) եւ նուիրուեցաւ անոր անունն:

ԿԱՆՈՆԱԻՌ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔ

Բազմաթիւ հայկական եկեղեցիներ կան Հնդկաստանի, Պիրմանիոյ եւ Մալայիոյ մէջ: Ասոնցմէ ոմանք՝ երկու երեք հարիւր տարուան հնութիւն ունին: Ամէնքն ալ կը պահուին բարեպաշտ ժողովուրդին կամաւոր նուէրներով:

Սինկաբուրի Ս. Գրիգոր եկեղեցին ալ նոյն ձեռք պահուած է իր հիմնարկութենէն ի վեր: 1826 էն ասդին պաշտօնավարող քահանաներու անընդհատ շղթայ մը կայ (ըստ եկեղեցւոյ ցուցակին) որոնք յաջորդած են իրարու ամէն երեք կամ չորս տարին անգամ մը:

Վերջինն է արժ. Սարգիս քհնյ., որ մեկնեցաւ առողջական պոստճառներով եւ կը յուսանք թէ պիտի վերադառնայ ի մօտոյ: Իր բոցակայութեան՝ եկեղեցւոյ պաշտամունքները անխափան կատարուած են կիրակի աւտուները:

Հին երիցատունը փլու 1905ին եւ նոր մը շինուեցաւ անոր տեղ Տիկին Ն. Բ. Յ. Սարգիսեանի կողմէ, ի յիշատակ իր հանգուցեալ մօռննոյն՝ Յ. Ս. Սարգիսեանի, որ ծանօթ վաճառական մըն էր Սինկաբուրի եւ Ճաւայի մէջ:

Սինկաբուրի անգղիական առաջին եկեղեցին հիմնուած է 1838 ին, հիմակուան Մայր եկեղեցւոյ տեղւոյն վրայ:

ԵԿԵՂԵՅՈՅ ՅԵՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Արձան Յիշատակի շինութեան Եկեղեցւոյս զոր ջերմեանք սիրով կառուցին հայկազն բնակիչք օժանդակութեամբ ազգակցացն Բարաւիոյ եւ Կալկաթայ եւ այլ ազգք Քրիստոնէից, որոյ եւ յատկապէս ձեռնառու գտան երկրորդին կառարքն

հարազատք Գրիգոր ե Յեսայի Զաքարեանք առ ի աւարտումն:

Հիմնարկութիւն եկեղեցւոյ կատարեաց Տր. Թովմաս Գրիգորեան ծայրագոյն վարդապետ եւ նուիրակն սրբոյ վանոցն Ամենափրկիչ որ ի նորն Զուղաս ե Տր. Յովհաննէս Խաչիկ Յովագիմ վիճակաւոր քահանայն, Յամի Տեռն 1835 Յունվար ա: Եւ հանդէս օծման կատարեցաւ ձեռամբ նոյն քահանային ի 26 երրորդ մարտի Յամի 1836 ի տօնի մտին ի վիրապն սրբոյ Հայրապետին Հայաստանեայց եւ ըստ յատուկ թախանձանաց Մկրտչի Մ. Մովսէսեան անուանակոչեցաւ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ. ի փառս Սրբոյ Երրորդութեանն եւ ի պարծանս եւ ի վայելումն սրամեան ազգին մանկանց եկեղեցւոյ:

Ազգասէր Սիմէոն Ստեփաննոսն շինեաց զբնակութիւն քահանային եւ Սէթ Աւետ Սէթեանցն ջրհոր մի ի պարտիզին քարաշէն յարեմուտս, որ ի հիմնարկութէն մինչեւ (ց)լրումն շինութեան սրբոյ տանն անխնայ ջանիւք հոգ տարաւ լցուցանելով պէսպէս դուղնաքեայ պէտս վասն շքեղութեան տաճարիս ըստ կարեաց իւրոց, Պետրոս ե Յովսէփ եղբարքն իւրով: Յետ ամաց ինչ Խաչիկ Մովսէս, Բարսեղ Յովագիմ ե Յովհաննէս Ս. Մովսէսեան ձեռնառու գտան եւ ի Կալկաթա եղեալ մերազնէից օժանդակութեամբ ի նորոգութիւն եկեղեցւոյ եւ կատարումն կաթողիկէին:

Իսկ ի նորոգում Սէթ Ավետ Սէթեանց ընծայեաց տաճար մի ե ժամացոյց ի յիշատակ ինքեան եւ համայն իւրեանց որոյ իսկ օժանդակութեամբ Յիշատակագիրս եղաւ աստ յամի Տեռն 1867:

Դժագրեաց՝ Յարութիւն Սէթեան

ի Հօնկօնք, Զինաստանս

Մ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

